

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji

Data posiedzenia: 4 marca 2014 r.

Nr posiedzenia: 165

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji Michał Seweryński.

- Porządek posiedzenia:**
1. Rozpatrzenie, wskazanych przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli wniosków de lege ferenda zawartych w wynikach kontroli Najwyższej Izby Kontroli „Uzyskiwanie i przetwarzania przez uprawnione podmioty danych z bilingów, informacji o lokalizacji oraz innych danych, o których mowa w art. 180 c i d ustawy – Prawo telekomunikacyjne.
 2. Rozpatrzenie, wskazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich problemu korzystania przez kuratorów sądowych z prawa do obrony w postępowaniu dyscyplinarnym.
 3. Rozpatrzenie, wskazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich problemu naruszenia zasady równego traktowania ze względu na orientację seksualną.
 4. Rozpatrzenie, wskazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich problemu penalizacji zachowania polegającego na wywieraniu przymusu na osobę za pośrednictwem oddziaływania na rzecz w kontekście praktyk stosowanych przez właścicieli kamienic, mających na celu zmuszenie lokatorów do opuszczenia mieszkań.

- W posiedzeniu uczestniczyli:
- senatorowie członkowie komisji: Ryszard Knosala, Kazimierz Kutz, Robert Mamątow, Bohdan Paszkowski, Jan Rulewski, Michał Seweryński i Aleksander Świeykowski,
 - goście:
 - Najwyższa Izba Kontroli:
 - wiceprezes Marian Cichosz,
 - dyrektor Departamentu Prawnego i Orzecznictwa Kontrolnego Zbigniew Wrona,
 - dyrektor Departamentu Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego Marek Bińkowski,
 - Agencja Wywiadu:
 - zastępca szefa płk Marek Stępień,
 - naczelnik Wydziału Prawnego Jacek Mirgos,
 - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych:
 - zastępca dyrektora Departamentu Nadzoru Mirosław Hakiel,
 - główny specjalista w Departamencie Nadzoru Katarzyna Krysiak,

- Komenda Główna Straży Granicznej:
 - dyrektor Zarządu Operacyjno-Śledczego płk Tomasz Semeniuk,
- Komenda Główna Policji:
 - naczelnik Wydziału Systemów Techniki Operacyjnej w Biurze Służby Kryminalnej mł. insp. Tomasz Książkiewicz,
 - ekspert w Centralnym Biurze Śledczym podinsp. Katarzyna Janiszewska,
 - radca w Biurze Spraw Wewnętrznych mł. insp. Marek Śliza,
 - radca w Gabinetce Komendanta Głównego mł. insp. Radosław Balcer,
- Służba Wywiadu Wojskowego:
 - przedstawiciel Biura Prawnego Jacek Derlacki,
- Fundacja „Panoptykon”:
 - prezes Katarzyna Szymielewicz,
 - prawnik Wojciech Klicki,
- Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich:
 - dyrektor Zespołu Prawa Karnego Marek Łukaszuk,
 - zastępca dyrektora Zespołu Prawa Karnego Marta Kolendowska-Matejczuk,
 - zastępca dyrektora Zespołu Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego Anna Błaszczak,
 - dyrektor Zespołu Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego Lesław Nawacki,
 - główny specjalista w Departamencie Prawa Pracy Agnieszka Bolesta,
- Krajowa Rada Kuratorów:
 - przewodniczący Henryk Pawlaczyk,
 - ekspert Andrzej Martuszewicz,
- Ministerstwo Sprawiedliwości:
 - podsekretarz Stanu Stanisław Chmielewski,
 - główny specjalista w Wydziale Kurateli w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji Marcin Morawski,
 - starszy specjalista w Wydziale Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Departamencie Prawa Cywilnego Tomasz Królak,
 - naczelnik Wydziału Prawa Karnego w Departamencie Prawa Karnego Marcin Kowal,
 - sekretarz Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w Departamencie Prawa Karnego Beata Wiraszka-Bereza,
 - sędzia w Wydziale Sądów Powszechnych i Wojskowych w Departamencie Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości Janusz Tańcula,
- Centralne Biuro Antykorupcyjne:
 - szef Paweł Wojtunik,
 - zastępca szefa Maciej Klepacz,
- Kancelaria Prawna „Pietrzak – Sidor”:
 - mecenas Mikołaj Pietrzak,

- Państwowa Inspekcja Pracy:
 - dyrektor Departamentu Prawnego Halina Tulwin,
 - dyrektor Departamentu Legalności Zatrudnienia Jarosław Leśniewski,
- Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych Wojciech Wiewiórowski,
- Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych:
 - główny specjalista Tomasz Głuszczyk,
- Prokuratura Generalna:
 - prokurator Włodzimierz Wolny,
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania:
 - sekretarz stanu Agnieszka Kozłowska-Rajewicz,
 - główny specjalista Wiesława Kostrzewa-Zorbas,
 - doradca Zbigniew Mamys,
- Kancelaria Senatu:
 - wicedyrektor Biura Legislacyjnego Adam Niemczewski,
 - ekspert do spraw legislacji Katarzyna Konieczko,
 - główny legislator Beata Mandylis,
 - legislator Aldona Figura.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1. Wicedyrektor Adam Niemczewski przedstawił przygotowany przez Biuro Legislacyjne Kancelarii Senatu projekt inicjatywy ustawodawczej przygotowany po zapoznaniu się z raportem NIK zawierającym krytyczne uwagi dotyczące zasad pozyskiwania i przetwarzania danych telekomunikacyjnych przez uprawnione podmioty. Celem projektu ustawy jest objęcie danych z bilingów, informacji o lokalizacji oraz innych danych, o których mowa w art. 180 c i d ustawy – Prawo telekomunikacyjne, kontrolą sądową. Projekt ten przewiduje również objęcie procesów przetwarzania tych danych kontrolą Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Ponadto projekt ustawy przewiduje zawężenie zakresu pozyskiwania danych, wprowadzenie sądowej kontroli nad procesem pozyskiwania danych, wprowadzenie wewnętrznej kontroli przetwarzania i niszczenia danych.

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Marian Cichosz omówił wnioski wynikające z przeprowadzonej kontroli dotyczącej uzyskiwania i przetwarzania danych telekomunikacyjnych. W opinii NIK obowiązujące przepisy nie chronią w wystarczającym stopniu praw i wolności obywatelskich przez nadmierną ingerencją ze strony państwa. Stwierdzone nieprawidłowości wiązały się z przypadkami naruszenia tajemnicy telekomunikacyjnej, pozyskiwaniem danych za pośrednictwem sieci niespełniających wymagań technicznych, nieusuwaniem zbędnych danych oraz brakiem właściwego nadzoru nad realizowanymi działaniami.

Szef CBA Paweł Wojtunik stwierdził, że rozwiązania proponowane w projekcie są nie do zaakceptowania. Zaproponowane rozwiązania ograniczą możliwości ścigania przestępczości, uniemożliwią weryfikację informacji o rozmowach, planowanych przetargach. Jeśli projekt miałby uzyskać poparcie, to będzie wymagana zgoda sądu do „zakupu kontrolowanego”, a na obserwację danego obiektu czy osoby – zgoda prokuratury. Nadmieniał, że pozyskiwanie danych z bilingów jest najprostszą, najtańszą i najmniej ingerującą w prawa i wolności osób metodą zapobiegającą ewentualnym przestępstwom.

Do głosów krytycznych wobec projektu dołączył przedstawiciel Prokuratora Generalnego, który obawia się, iż z uwagi na liczbę składanych wniosków do prokuratury i sądów utrudniona zostanie praca tych urzędów.

W ocenie przedstawiciela resortu spraw wewnętrznych ze względu na zawarte w projekcie rozwiązania procedura uzyskiwania pozwolenia na dostęp do bilingów czy innych danych zostanie wydłużona, co uniemożliwi ściganie sprawców przestępstw. Przedstawiciel resortu spraw wewnętrznych wyraził pogląd, że proponowane w projekcie rozwiązania ograniczą możliwości działania służb.

Zdaniem radcy w Biurze Spraw Wewnętrznych w Komendzie Głównej Policji młodszego inspektora Marka Ślizaka przedstawiony na posiedzeniu projekt ustawy ograniczy możliwość ścigania przestępczości internetowej, m.in. zjawiska stalkingu, niedawno skodyfikowanego jako przestępstwo, jak również utrudni poszukiwania osób zaginionych. Szczegółowe uwagi na piśmie zobowiązał się złożyć generalny inspektor ochrony danych osobowych dr Wojciech Wiewiórowski.

Mecenas Mikołaj Pietrzak z Kancelarii Prawnej „Pietrzak-Sidor” zgłosił szereg uwag dotyczących zmian, które niosłyby zagrożenia dotyczące praw i wolności obywatelskich. Opowiadał się za rozwiązaniem, aby jednostki podsłuchiwane bądź sprawdzane przez uprawnione do tego służby otrzymywały informację ex post o zaistniałej sytuacji.

W podobnym tonie wypowiadała się prezes Fundacji „Panoptykon” Katarzyna Szymielewicz, która zaznaczyła, że fundacja od kilku lat zwraca uwagę na konieczność wprowadzenia niezbędnych zmian prawnych w celu ograniczenia dowolności w sięganiu po informacje o użytkownikach telefonów komórkowych przez służby. Według fundacji aktualna kontrola służb i firm pobierających informacje jest niewystarczająca. We wszystkich służbach należy zastosować taką kontrolę wewnętrzną, jaka już funkcjonuje w CBA. Należy również zawęzić katalog spraw, do których stosowane jest pobieranie bilingów.

W podsumowaniu dyskusji senator Michał Seweryński wyraził pogląd, że omawiane w tej części posiedzenia kwestie są fundamentalne dla przestrzegania praw człowieka – należy wyważyć możliwość pracy służb oraz prawo do prywatności obywateli.

Konkluzja Komisja będzie kontynuowała prace po zapoznaniu się z nadesłanymi do komisji do dnia 31 marca 2014 r. uwagami do projektu ustawy.

Ad 2. Informację na temat problemu penalizacji zachowania polegającego na wywieraniu przymusu na osobę za pośrednictwem oddziaływania na rzecz w kontekście praktyk stosowanych przez właścicieli kamienic, mających na celu zmuszenie lokatorów do opuszczenia mieszkań przedstawił dyrektor Zespołu Prawa Karnego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich Marek Łukaszuk.

Informację prawną Biura Legislacyjnego przedstawiła Beata Mandylis, która zauważyła, że w sprawach tego typu nagminnie wykorzystywany w sprawach rozwodowych pomiędzy małżonkami był art. 167 kodeksu karnego z 1969 r. (użycie przemocy lub groźby bezprawnej). W trakcie postępowania sądowego rozstrzygane były sprawy pomiędzy małżonkami, ale ujawniały się sprawy pomiędzy właścicielami mieszkań i lokatorami. Obowiązujące obecnie przepisy nie chronią w sposób wystarczający lokatorów.

Konkluzja: Komisja będzie kontynuowała prace po zapoznaniu się z nadesłanymi do komisji do dnia 31 marca 2014 r. uwagami do projektu ustawy.

Ad 3. Opinię na temat problemu korzystania przez kuratorów sądowych z prawa do obrony w postępowaniu dyscyplinarnym przedstawił dyrektor Zespołu Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich Lesław Nawacki.

Problem dotyczy niekonstytucyjnego zapisu w ustawie o kuratorach sądowych ograniczającego wybór obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym jedynie do kuratorów zawodowych. Biuro RPO od 2009 r. bezskutecznie występuje do ministra sprawiedliwości z wnioskiem o uwzględnienie tej zmiany.

Informację prawną Biura Legislacyjnego w tej sprawie przedstawiła Katarzyna Konieczko. Zdaniem przedstawicielki Biura Legislacyjnego ograniczenie prawa do obrony budzi zastrzeżenia, które wynikają również z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Ustawodawca dopuścił już w wielu innych ustawach prawo do obrony w aspekcie formalnym w znacznie większym zakresie. W opinii Biura Legislacyjnego Senat mógłby podjąć inicjatywę wychodzącą naprzeciw wnioskowi Rzecznika Praw Obywatelskich, zwłaszcza że to się wpisuje w rolę, jakiej podjął się Senat, wykonując orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Konkluzja: Komisja będzie kontynuowała prace po zapoznaniu się z nadesłanymi do komisji do dnia 31 marca 2014 r. uwagami do projektu ustawy.

Ad 4. Opinię na temat problemu naruszenia przez pracodawcę zasady równego traktowania ze względu na orientację seksualną przedstawiła zastępca dyrektora Zespołu Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich Anna Błaszczak. Wniosek ten dotyczy poszerzenia uprawnień Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie kontroli przepisów ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Przedstawicielka Biura Legislacyjnego Kancelarii Senatu Aldona Figura w przedstawionej informacji prawnej stwierdziła, że Państwowa Inspekcja Pracy posiada uprawnienia kontrolne w zakresie bezpieczeństwa, higieny pracy i legalności zatrudnienia, jeśli chodzi o pracowników zatrudnionych na umowę o pracę. Inspekcja pracy może udzielić porady prawnej, może napisać pozew takiej osobie, jednak zawsze nadrzędną i rozstrzygającą rolę ma sąd i do niego należy ocena sytuacji i zasądzenie stosownego odszkodowania. Jeśli Państwowa Inspekcja Pracy otrzyma kompetencje kontrolne dotyczące osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilno-prawnej, to będzie to przełamanie systemu, ponieważ ustawa nie należy do systemu prawa pracy. Według przedstawicielki Biura Legislacyjnego wpisanie Państwowej Inspekcji Pracy jeszcze jednej funkcji kontrolnej nie rozwiąże problemu. Zdaniem legislatora należałoby zmienić przepisy w całej ustawie dotyczącej równego traktowania – w tym przypadku – ze względu na orientację seksualną.

Konkluzja Komisja będzie kontynuowała prace po zapoznaniu się z nadesłanymi do komisji do dnia 31 marca 2014 r. uwagami do projektu ustawy.